

UUS AABITS ON VALMIS!

Kirjastusel on suur rõõm teatada, et meie uus aabits on valmis! Eile toimus Tallinnas aabitsa esitlus, mis tõi kokku algklassiõpetajad ja teisigi huvilisi, sest uue aabitsa ilmumine on kahtlemata kultuurisündmus.

Kirjastus tänab sügava kumardusega aabitsa autoreid Sirje Toomlat ja Jaanus Vaiksood ning kunstnik Kadri Ilvest. Teie töökus ja pühendumus, head mõtted ja leidlik-

kus on muutnud uue aabitsa vaimukate juttude, korralikult läbimõeldud meetodika ning imeilusate elutruude illustatsioonidega raamatuks. Täname teid selle eest, et julgesite ja tahtsite võtta vastutuse õpilastele nii tähtsa õpiku kirjutamiseks!

Täname ka katseõpetajaid ja -õpilasi Rocca al Mare Koolist, Paldiski Gümnaasiumist, Viira Koolist, Aruvälja Lasteaed-Algkoolist ning Pärnu

Vanalinna Põhikoolist. Teie asjakohaste ettepanekute kaalu aabitsa parendamiseks on raske ülehinnata. Kõige suurem tänu oli aga nii autoritele kui ka kirjastustele katseõpilaste siirad kiidusõnad.

Soovime kõigile 1. klassi poistele ja tüdrukutele, kes uut õppeaastat uue aabitsa seltsis alustavad, rõõmsat ja turvalist kooliteed. Saagu neile aabitsast tore saatja esimesel kooliaastal ning jäägu neile esimesest aabitsast soe mälestus kogu eluks!

TEIE KOOLIBRI

Aabitsa esitlused

25. mai 13.00 Võru Lasteraamatukogus

27. mai 10.00 Jõgeva Gümnaasiumis

31. mai 13.00 Valga Gümnaasiumis

2. juuni 14.00 Pärnu Kuninga Tänav Põhikoolis

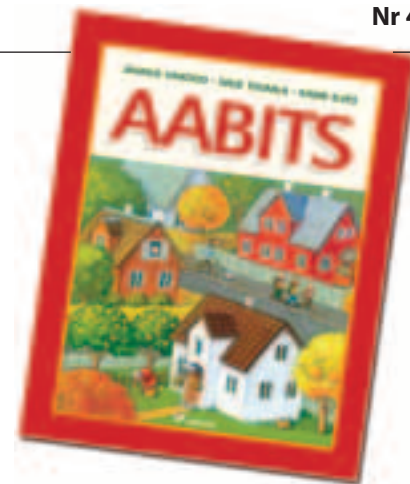
6. juuni 10.00 Põlva Ühisgümnaasiumis

7. juuni 13.00 Viljandi Valuoja Põhikoolis

8. juuni 12.00 Rakvere Reaalgümnaasiumis

9. juuni 10.00 Rapla Vesiroosi Gümnaasiumis

10. juuni 10.00 Tartu Kivilinna Gümnaasiumis

MINU ESIMENE AABITS

Missugune oli minu esimene aabits, minu esimene raamat? Kas ma mäletan seda?

Esimese hooga vastasin, et jah, muidugi mäletan. Siis jäin aga mõttesse. Meenutada polegi midagi erilist, välja arvatud lapsepõlve positiivsed emotsioonid. Kooli läksin Kaug-Idas 1952. aastal. Piirkonna lapsed koguti kokku ja sõidutati bussiga kooli. Lastel oli seljas koolivorm ja käes portfelli. Portfelli külge oli seotud kotike tindipotiga (kirjutamist õppisime sullepeaga). Portfellis oli hommikusöök, vihikud, pinal, endatehtud arvutuspulgad, liikuv aabits ja loomulikult aabits (Bukvar). Minu jaoks oli aabits tööpoolest ka esimene raamat. Hinge kinni pidades tõstsin ma aabitsa lauale ja silmitsesin seda kaua-kaua, oodates imet – varsti oskan ise lugeda! Aabitsas olid tundmatud tähed ja ilusad pildid, mõned neist isegi värvilised...

Mäletan, et armastasin oma aabitsat väga, alati olin ühe lehekülje võrra teistest ees – joonistasin seal vihikuse pilte ja kirjutasin ümber pildiallkirju. Selle eest aga ei kiidetud...

Küsisin ka meie Õismäe Kooli õpetajatelt, millisen mäletavad nemad oma aabitsat – nad ju minust märksa nooremad. Kõige rohkem oli meele see, et aabits oli siniste kaantega, kuhu oli suurte tähtede-

ga kirjutatud BUKVAR. Kaanepildil olid käest kinni kooli kõndivad koolivormis lapsed või Buratino, raamat kaenla all. Enne kooli oli lastel oranži värvi AZBUKA, mis oli täis värvilisi pilte, tähti, toredaid luuletusi. Seda mäletavad õpetajad kui päikest, mida armastati rohkem ja nüüd ka mäletatakse rohkem. Azbuka oli rohkem mäng, aga Bukvariga algas tõsine töö...

Õpetajate mälestused on küll erinevad, kuid ühel meelel olid nad selles, et hinge on jäänud soojus ja rõõm ajast, mil aabits aitas omandada lugemisoskuse. Kahjuks pole aabits kellelgi säilinud – vanasti anti aabits üle järgmistele 1. klassi õpilastele. See võeti üle kui lipp...

SVETLANA BETMANOVA
Õismäe Kooli raamatukoguhoidja

Minu aabits 1965. aastal ja minu poja aabits 2004. aastal: õpik ja ilukirjandus

Minu esimene aabits oli päikseküllane, paks ja üsna lihtne, nagu ma mäletan.

Tekst oli trükitud mustade ja punaste tähtedega, punaseid parajasti õpiti. Pildid olid paraja suurusega ja realistlikult joonistatud. Kõik oli lihtne, kergesti jälgitav ja miski ei ajanud segadusse. Kui õppisime L-tähte, siis oli pildil täitsa lamba moodi lammas. Tänapäeval ei ole aga lammas enam lammas – olgu tal ikka nimeks Utt Uudu, peas mütsilodu, seljas mantel ja jalas suusad.

Kui ma võrdlen mälu järgi oma vana aabitsat oma 1. klassis käiva poja Leelo Tungla ja Edgar Valteri väga toreda, fantaasiarikka ilukirjandusliku aabitsaga, siis on selge, et tänapäeva lapselt eeldatakse hoopis teistsugust abstraktsioonitaset. See aabits loob tegelased, kellel pole olulist seost meie reaalse maailmaga, mistõttu ei näe ma selles looma-abstraktsioonis erilist väärtust alles lugema õppivate laste jaoks. Abstraheerimiseks peaks olema selge arusaam algelementidest. Miks ei

võiks aabits olla üks ütlemata lihtne ja selge alusepanija, pigem õpik kui ilukirjandus, kus mõisted (lammas on lammas on lammas) on üheselt selged (mitte lammas on Utt on Utt Uudu)?

Meie lapsel oli lugema õppides veel see raskus, et ta on kakskeelne, kes kõneleb vabalt nii oma eesti vanavanematega kui ka Iirimaal elavate *Granny* ja *Granddadiga*. Laps õppis paralleelselt eesti ja inglise tähestiku. Üsna keeruline on väiksele inimesele selgeks teha, et post, täpp otsas, täht *i*, hääldub kohati nagu *i* ja inglise keeles nagu *ai*, ja see rehakuuline täht *e*, see jälle on inglise keeles *i*!

Selgus tuleb alles siis, kui mõlemas keeles on omandatud kriitiline mass sõnu või üks keel läheb eest ära. Praeguseks on lapse eestikeelsete sõnade hulk kiiresti kasvanud ja eesti keeles lugemine selge. Aga algus oli kole keeruline. Missugune aabits oleks sellisel juhul parim abiline? Rohke sõnademängu ja paljude sarnaste tegelaskujudega (eesel Iia, madu Muia jt) aabits on tore lugemine neile, kellel nii loomade kui ka inimeste maailmast ülevaatic ja suur pilt olemas. Lihtsast ja selgest algmõistete aabitsast oleks minu poja puhul rohkem abi olnud.

MARJU UNT
Estonian Euromanagement Institute

Minu aabitsa-mälestused

Mäletan, kuidas ma ei mõistnud, mida eestlane peab silmas, kui ta räägib aabitsast. Sellist esimest kooliraamatut, kus tähestiku järgi õpetatakse lugemist, mul omal ajal Saksa koolis ei olnud. Kahtlemata on aabits sakslaste kaudu Eestisse jõudnud ja võib öelda, et aabitsa näol on Eestis säilinud üks vana saksa traditsioon.

Midagi aabitsa sarnast meil aga siiski oli. See oli Lesebibel, mille abil me õppisime lugema. Sõna *fibel* tuleb muidugi saksa sõnast *Bibel*, sest esimesed lugemikutekstid Saksa ajaloos olid loomulikult piibllilood.

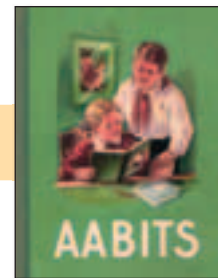
Minu *Fibel* oli õhuke oranž vihik, sest juba 1973. aastal mõeldi, kuidas õpilaste ranitsat kergendada. Peategelased olid poiss ja tüdruk, Peter ja Sabine, ning papagoi nimega Joki. Papist Joki rippus tahvli küljes, kus õpetaja võttis ta selgitamisel abiks. Mulle meeldis eriti see, et raamatulend astus tegelikusse.

Poole aasta pärast kolisime teise linnaossa ja ma vahetasin kooli. Sain uued õpikud, uue *Fibeli*. Aga mina panin esimestel nädalatel oma vana armsa vihiku ranitsasse, lootes, et tuleb võimalus seda tunnis kasutada. Uut *Fibelit* ei võtnud ma iialgi päriselt omaks, vanad vihikud olid liiga armsaks saanud.

MATTHIAS JOST
Kirjastuse Koolibri toimetaja

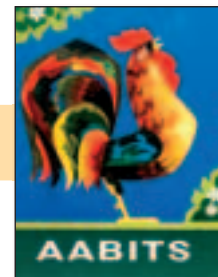
1935

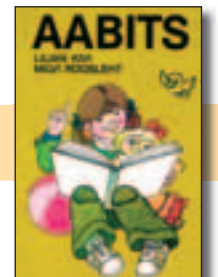
1955

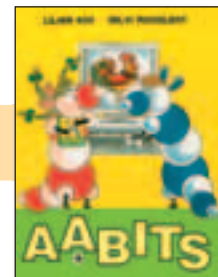
1959

1974

1987

1997

OOPERIGA AABITSALUGU

Sõites perega Tallinna Raamatupäevadele, tekib meil autos elav arutelu selle üle, kui paljud üldse enam raamatutest huvituvad. Räägitakse ju, et lapsed ei viitsi lugeda, ja kui, siis ainult arvatist. Õnneks kogeme laululava juures elavat liiklemist ning rahvast voorib rohkem ürituspaiga suunas kui seal tagasi. Laululava teisele korrusele jõudes tervitab meid Koolibri lett ja seal pävakangelane ise – uhiuus AABITS. Tunnistan, et raamatut kätte võttes tabab mind nostalgiahetk. Eredalt minu kallis Kukeaabits – raamat, mida olen 30 aastat hoidnud erilise hoolega ning mis nüüdki näib justkui uus. Nähes aga oma sügisel kooliteed alustava tütre säravaid silmi, kui ta uue aabitsa kätte võtab, hakkab süda veelgi enam põksuma. Sellest sügisest on uus aabits küll koolides kasutusel, aga iga kool otsustab ise, millise neljast olemasolevast oma laste jaoks kõige sobilikumaks tunnistab.

Kollased A-särgid

Kõik Koolibri uue aabitsaga seotud tegelased kannavad kollaseid T-särke, kõhul ilutsemas suur punane A. Kell 13 on Koolibri kirjandusliku kohviku pingid rahvast täis, isegi seisukohtadega paistab kitsas olevat. Kollaste särkide seast astub lavale kirjastuse Koolibri juhtivoimetaja Kadri Haljamaa, et lausuda kohaletulnuile soojad tervitused ning anda ülevaade alanud aabitsapäevast. Alustavad Rocca al Mare Kooli kasvandikud, kes õpetaja Monika Gorkini käe all olid ette valmistanud näidistunni. Selle kooli esimestel klassidel on ju uus aabits juba läbi, sest nemad kuulusid aabitsa katsetajate hulka. Lava peal, padi mõnusalt süles, loeb näitlejanna Harriet Toompere, kuidas Jaagup kooli läks. Näidistund on lõbus ja lapsemeelne ehk põimik lauludest, erinevatest aabitsatest, lugemaõppimisest ja vaba aja veetmisest vahvas koolilapseas.

Niisama üks aabits siia ilma ei teki. Tema taga on paljud mõtted, olukorrad ja inimesed. „Siin nad on!“ kutsub Kadri Haljamaa lavale aabitsa autorid Jaanus Vaiksoo ja Sirje Toomla. Kahjuks ei saanud kodulinnast Tartust üritusele sõita ilusate aabitsapiltide looja, noor kunstnik Kadri Ilves, aga küllap õnnestub tedagi kord tervitada. Lastekirjanik, Rocca al Mare Kooli õppetooli juhataja ja õpetaja Jaanus Vaiksoo ning sama kooli algklasside õpetaja Sirje Toomla tehtud tööd tunnistab publik sooja ja südamliku aplausiga. Rahvas kuulab lavalolijate meenutusi aabitsa loomise ideest kuni kaante vahele saamiseni huviga.

Koolibri kohvik on rahvast tulvil, sest kohe-kohe algavast lühiooperist „Onu Heino valge puudel“ ei taha küll keegi ilma jääda!

Kõige oodatud ja lühem ooper

Lühiooperi libreto on Jaanus Vaiksoolt, muusika Kaspar Jancise ja Henry Tiismaa sulest. Kõigepealt tabab silm seina ääres kohad sisse võtnud kollastes särkides muusikud – tuubal Priit Paabo, trummid taga Jaan Kirss, klahvpillidel Aarne Saluveer ja akordionil Arne Haasma. Muusika hakkab mängima ning Rocca al Mare 3. klasside koor alustab. Selgub, et laste lemmikul onu Heino (Villu Valdmaa) on oma valge puudliga (Rene Soom) mure. Onu Heino on natuke omamoodi tegelane, kes otsustas vastu talve kullakalli puudli ära pügada. Puudel ei saa külma tõttu õue ja onu Heino kutsu pärast poodi, sest see on liiga väike, et üksi koju jääda. Kõigi pilgud on naelutatud lavale. Justkui võluvael astub rahva seast välja päästja tädi Kai ehk Pirjo Levandi. Teda silmates läbib rahvast naerukahin. Tädi Kai on tõesti tore! Püsti tõusnud publik plaksutab tormiliselt. Kordusettekannet ei tule, aga tegelased astuvad siiski veel kord tänuliku rahva ette.

Sirje Toomla naeratab rahunevalt ja võtab sülle oma imearusa pisitütre. „Jah, nüüd on küll kergem tunne. Ma närveerisin selle ooperi pärast kõvasti, sest proovides oli probleeme teksti ja artikulatsiooniaga. Aga lapsed olid tõesti tublid. Õpetajad on ära teinud suure töö,“ on Sirje kõigile tänulik. Jaanus Vaiksoo lisab pisipoege Juuliust kallistades: „Ettevalmistusaega oli ju ülivähe – kõigest paar nädalat. Kokkumäng tehti paari-kolme prooviga. Midagi pole öelda, peaosades ikkagi professionaalsed teatriinimesed!“

Igale lapsele sobiv metoodika

Kõigepealt palun Sirje Toomlat kui autoril selgitada, mille poolest erineb uue aabitsa metoodika oma eelkäijatest. „Selles aabitsas on kolm erinevat taset. Kooli minnes on ju lapsed erinevad – ühed oskavad vabalt lugeda ja tunnevad kirjatähti, teised alles õpivad suurte trükitähtedega sõnu soravamalt hääldama. Oluline on see, et andekamatele lastele ei muutuks õppimine igavaks ja algajatele hirmutavaks. Et kõigil oleks hea ja põnev. Sellepärast ongi kõikidest metoodikatest natuke. Veidi eripedagoogikast, natuke andekamatele lastele...“

Peagi lõppeval kooliaastal katsetas uut aabitsat viie Eesti kooli kaheksas klassis 150 õpilast. Sirje Toomla ütleb, et ühest küljest oli katsejänesest väga palju abi, aga samas oli neid kohati päris raske mõista, sest ühed pedagoogid rõhuvad rohkem tekstile, teised vastupidi piltidele. „Aga ma olen kõikidele kolleegidele, lastele ja toetajatele südamest tänulik, sest eesmärgiks oli ju luua selline aabits, mis sobiks võimalikult paljudele. Kõik nägid vaeva ja tegid tööd, mina olen lihtsalt see, kes kirja pani. Noh, eks vahel tekkis küll tunne, et siit ma enam edasi minna ei oska. Siis tulid appi minu head sõbrad ning töö jätkus. Eks ma ka siis mõtlesin ikka mitu päeva, kui sellise aabitsatöö pakkumise üldse sain. Aga mul on hea meel, et nõustusin, töö oli äärmiselt huvitav ja arendas ennastki,“ jutustab Sirje Toomla. „Tore on seegi, et meil Jaanus Vaiksooga toimis koostöö väga hästi ja alati saime teineteist toetada ja täiendada...“

Lastekirjanik naeratab selle peale ja noogutab innukalt nõusoleku märgiks. Julgen oletada, et nüüd on kõik paigas ja Sirje Toomla võib tehtut rahulikult nautida. „Kaugel sellest!“ hüüab ta naerdes. „Veel praegu

Riina Reiman-Männiste intervjuuerib Tallinna Raamatupäevadel Jaanus Vaiksoo ja Sirje Toomlat.

toimuvad pisikesed sõnamuutused ja kogu aeg nokitsen millegi kallal, mis sest, et vahel lausa mitmendat korda. Ikka et kas rida on õige pikkusega ja viited töövihiku ülesannetele ning liitsõnakaared paigas. Aga see on vaid tehniline pool ja kui lõpuks aabits ilmub, jään kindlasti rahule.“

Aabitsa sünd

Väike Juulius on issi kallistamisest küllalt saanud ja emmega lastenurka mängima suundunud. Seega saan Jaanus Vaiksoolt uurida, mida tema kui lastekirjaniku jaoks aabitsakirjanikuks kutsumine tähendas. „Eks see pakkumine oli ootamatu ja aabitsa kirjutamine hoopis teistsugune töö kui lihtsalt lastekirjanikuks olemine. Ka mina pidasin iseendaga päris mitu päeva nõu, aga jah-sõna andmise kasuks rääkis ka väga tore da tiimi olemasolu, eeskätt just Sirje Toomla kaasalöömine,“ tunnistab aabitsa autor. Teatavasti anti Jaanus Vaiksoole tööks vabad käed. Küsin, kas selline variant tekitab kohedust või hoopis inspireerib. „Mul tekkis üsna kohe idee luua reaalne perekond, kus peategelaseks on Jaagup, kes läheb esimesse klassi. Tal on ema ja isa ning kolm õde-venda. Samuti mängivad oma osa klassikaaslased. Selle seltskonna järgi hakkabki siis lugu käima. Tegelaste toimetused sündisid nagu ikka juttude puhul – natuke fantaasiat, natuke oma lapsepõlve ja oma lapsi, loomulikult ka igapäevaeluseiku,“ selgitab Jaanus Vaiksoo.

Veidi omamoodi onu Heino sai ootamatult kõikide laste suureks lemmikuks. Kas tema populaarsus oli etteaimatav? „Onu Heino sündis mitu kuud hiljem kui teised tegelased ja täiesti juhuslikult. Kunstnik Urmas Viik saatis mulle arvutisse pildi kirevates riietes hipilaadsest tüübist. Mina kirjutasin prooviks selle juurde neli värssi ja esialgu jäi kõik sinnapaika. Ma ei taibanudki kohe, et tegelikult hakkas see kuju mul peas aina rohkem elama. Selge on see, et niisuguses vanuses lastele on aabitsalugude vahele tarvis ka lühemat sorti luuletusi. Esimene klass on aeg, kus tõsisema töö sekka vajavad lap-

sed ka nalja, et saada mõnusat lõogastust. Selleks sobiski ideaalselt onu Heino. Aabits on ju esimene raamat, mis peab lapses õppimise vastu huvi äratama. Kui ta seda funktsiooni ei täida, siis võib jõmm lugemise ja kooliskäimise tahte hoopis ära kaotada,“ jutustab Jaanus Vaiksoo ja lisab: „Algul kirjutasin lühikesi jutte. Luuletuste osas olin küll seisukohal, et need ei tohiks olla juhu- või tähtpäevaluuletused – see oleks liiga igav. Siis lõpuks tuligi mõte kirjutada lühiooper, mida kas või iga klass saaks ära õppida ja ette kanda. Ega see aabitsategu nii ei käigi, et muudkui kirjutan palju tahan. Kõik leheküljed on paika pandud ja tekstiga lajutada ei tohi. Näiteks lühiooperi jaoks lubati neli lehekülge. Muidugi on aabitsa juures suure ja ilusa töö ära teinud ka kunstnik Kadri Ilves. Minul enesel küll ei olnud ükski tegelaskuju konkreetset silme ees, aga kui pilte nägin, siis oli väga hea tunne, et kõik on paigas.“

„Ooperi-aabits“ ei jää ju viimaseks, küllap tekib varsti vajadus uue järele? Sirje Toomla ja Jaanus Vaiksoo taipavad kohe, kuhu oma jutuga sihin. Noh, kas või näiteks viie aasta pärast, kas võtaksite uue pakkumise vastu, töö ju selge? Sirje Toomla tunnistab lõbusalt, et oli raske küll, aga miks ka mitte panna ennast jälle kunagi proovile, kui võimalus tekib. „No see aabitsa tegemine on ikka hoopis midagi muud kui raamatute kirjutamine,“ venitab Jaanus Vaiksoo mõtlikult. „Aga mine sa tea...“

Üks väike soov

Kõikjal räägitakse aabitsast ja paljud sirvivad näidist huviga. Üks väike poiss lehvitab talle rõõmsalt ja hõikab kindlalt: „Sügisel kohtume!“ Minu tütar vaatab võõrast poissi, siis juba tuttavaks ja kalliks saanud aabitsat, teeb raamatule pai ja astub mõtlikult õue. Alles autos küsib: „Emme, ma saan ju ka sügisel selle aabitsa?“ Kinnitan, et saab kindlasti. Selle peale löövad 6-aastase silmad särama: „Jesss! Täna oli ikka äge päev!“ Kahtlemata.

RIINA REIMAN-MÄNNISTE

KOOLIBRI TÕÖRAAMATUTE KASUTAMISE KOGEMUS

Õpetasin 1. klassis kirjastuse Koolibri poolt välja antud ning Hergi Kariku, Aivo Saare ja Kalle Sireli koostatud loodusõpetuse tööraamatu põhjal. Minu kasutada oli tööraamatu eelmine trükk, mis oli viimasest trükist oluliselt mahukam.

Tööraamatu järgi oli võimalik õpetada, kuid teemasid oli siiski liiga palju. Et 1. klassi lapsed alles harjuvad koolieluga, kuulamise ja töötamisega, on neil raske tunnis palju kirjutada.

Mida põhjalikumalt tahab õpetaja asju õpilastele selgeks teha, seda enam peab ta lisamaterjali juurde otsima. Mitmed teemad lülitasin aga teiste ainete tundidesse, näiteks kunsti- ja tööõpetusse ning matemaatikasse. Kunsti- ja tööõpetuse tundidesse sobisid „Minu koolitee“, „Elu linnas ja maal“, „Tööriistad“, „Maailm meie ümber on värviline“ ja „Värvused meie ümber“. Matemaatikatundides käsitlesin suuruste ja raskuste teemat. Mulle oleks meeldinud, kui taimede ja loomade osale oleks pööratud rohkem tähelepanu ja jäetud antud teemade käsitlemiseks enam aega. Ikka leidub lapsi, kes ei tunne ega tea meie metsades elavatest metsloomadest ja koduloomadest praktiliselt midagi. Isegi piltidelt ei tunta neid ära. Seega ar-

van, et oleks vajalik iga looma eraldi ja põhjalikumalt õppida.

Tööraamatu II osa meeldis mulle juba rohkem. Alustanud tööraamatu osa üldteemaga „Aastaajad“, jätkasin tööraamatus antud järjestust. Teemad saab jagada peateemadeks, need omakorda väiksemateks loogilises järjestuses alateemadeks. Näiteks teema „Talv“ puhul tutvume kõigepealt talve tunnustega oma kogemuste põhjal, siis astroloogilisest seisukohast, seejärel vaatleme loomade, lindude ja taimede elu talvel. Järgnev vee omaduste käsitlemine sobis suurepäraselt talve teema jätkuks. Kokkuvõtvalt sobiks tööraamatu lõpetuseks aastaegade näidend.

Õppekäigud tegime väljaspool õppetunde – pikapäevarühmas – vahetult pärast eelmise päeva teema käsitlemist. Siis saime järgmisel päeval nähtust vestelda ja täita tööraamatu ülesanded. Nii toimisime näiteks sügisel puude ja nende lehtede tundmaõppimisel.

Nii õpilastele kui ka õpetajale meeldisid sellised teemad, mis nõudsid katsetamist, järeletegemist, proovimist jne. Innuvalt võeti osa ja räägiti kaasa teema „Vesi“ juures. Siin sai hästi palju katsetada ja ise teha. Nööpide rühmitamine oli samuti põnev. Töö jätkus isegi pika-

päevarühmas, kus lapsed otsisid ise erinevaid rühmitamise võimalusi.

Lastele meeldisid tööraamatu pildid. Värvides tahti leida ikka sama tooni, mis oli juba poolleioleval pildil. Enam meeldiski neile piltide värvimine. Ka kleepimine meeldis, kuigi mõnes kohas oli kleepimiseks ette nähtud ruum liiga väike.

Tööraamatute järgi on võimalik ainekavas esitatud õppesisu lastele selgeks teha. Kindlasti tuleb ka õpetajal lisa juurde otsida – kas või mängude näol. 1. klassi õpilased omandavad õpitava siis, kui nad saavad õppida läbi mängu, ise tehes ja katsetades. Kindlasti tuleb palju näitlikustada ja looduses viibida.

Ka 2. klassis õpetan kirjastuse Koolibri poolt välja antud tööraamatu põhjal, mille on koostanud Marge Loks ja Üllar Loks. Need tööraamatud meeldivad oma süsteemi ja loogiline järjestuse pärast. Samas on ka hästi välja toodud sissejuhatus teemasse ja kordav osa koos kokkuvõttega. Kahele nädalatunnile jaguneb materjal ühtlaselt ja aega jääb ka kordamiseks. Samas pole lastel palju kirjutada. Igati jõukohane ja lastesõbralik. Meeldiv on ka see, et väga paljud illustreerivad pildid on loomulikud, keskkonda iseloomustavad. 2. klassi tööraamatutes on parajal

hulgal iseseisvat tööd, mis harjutab lastes järjepidevust ja iseseisvust tööteostamisel. Äramärkimist vääriks projektid, mis innustavad õpilasi ise tegema ja erinevatest allikatest infot hankima.

Samuti kasutan juba teist aastat inimeseõpetuse tööraamatut. Siin on hästi tuntav järjepidevus. 1. klassis õpitule järgneb 2. klassi tööraamatus teemale laiendavalt uus ja kasulik materjal. Nendes tööraamatutes on väga palju võimalusi erinevate õpimeetodite kasutamiseks. Lastes ei tekita antud tööraamatute tegelemine tülgastust ega väsimust. Samas saavad nad ise väga palju oma arvamust avaldada ja kaasa rääkida.

Kirjastuse Koolibri tööraamatute järgi on võimalik õpetada ja õpilastel omandada antud klassile vajalikud õpitulemused loodusõpetuses ja inimeseõpetuses. Tore on ka see, et antud komplektide juurde kuuluvad ka õpetajaraamatud. Alati kulub marjaks pilguheit nendes raamatutesse. Antud komplektide juurde võiksid kuuluda veel töölehed ja tunnikontrollid ning kontrollitööd.

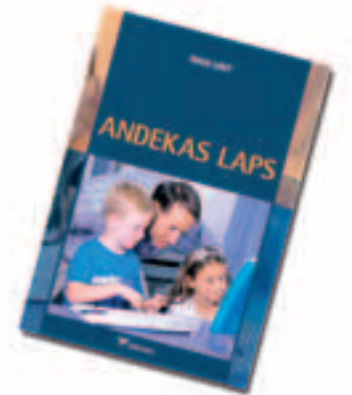
HELGI JERMOLAJEV
Lähte Ühisgümnaasiumi
2. klassi õpetaja

Antje Flad
Lasteaias mängides.

Lõbus lasteaiaraamat Kirev lasteaiaraamat

Raamatusari „Lasteaias mängides“ on mõeldud lastele alates neljandast eluaastast. Laps õpib aegapidi ära tundma ülesandeid ning neile lahendusi leidma. Ülevaatlikel ja armastusega kujundatud lehekülgedel toodud lihtsad ülesanded arendavad lapse loogilist mõtlemist, keskendumist, abstraktsiooni- ning kombinatsioonivõimet. Raamatus olevad harjutused ergutavad teie lapse loovust ja fantaasiat ning näitavad talle, kui palju rõõmu võib õppimine pakkuda.

Inge Unt
Andekas laps

Raamat annab ülevaate andekusega seotud psühholoogilistest ja pedagoogilistest probleemidest, toetudes olulisemale sellealasele teaduslikule kirjandusele.

Raamatus selgitatakse andekuse mõistet ning temaga seotud kahe põhiomaduse – intelligentsuse ja loovuse olemust. Kirjeldatakse andekale lapsele iseloomulikke tunnuseid ja andekuse kujunemise faktoreid. Üks peatükk on pühendatud andekuse kindlaksmääramisele.

Käsitletakse andeka lapse kohtlemist koolis ja kodus ning õpetajate ja vanemate rolli andeka lapse arenemisel. Puudutamata ei jää ka küsimus, miks andekaidki võib tabada ebaõnn.

Raamatu autor on uurinud aastakümnete jooksul õpetuse individuaalseerimist, mis viiski teda andekate laste probleemi juurde.

MATEMAATIKA 1. KLASSILE

Koolibri 1. klassi matemaatikaõpik ilmus 2002. aastal. Õpiku tekst on lühike ja selge, raamat on meeldivalt ja lapsesõbralikult illustreeritud, on olemas kogu õpikut läbiv ühtne kujunduslik element väikese siilitüdraku ja oravapoi näol. Arvu mõistet kujundatakse arvu ja teatud omadustega värvilise pulga vahelise vastavuse kaudu. Selline metoodiline võte aitab mõõtmise tulemust seostada nii arvuga kui ka kujutada arvu mõõtjoonlaua – arvteljel.

Ülesanded õpikus arendavad loogilist mõtlemist, ruumikujutlust, võimaldavad näha matemaatika rakenduslikku iseloomu. Mõned ülesanded väljuvad antud teemast, st väljuvad esimese (teise) kümne või saja piires. Arvan, et see on vajalik, kuna kooli tulevad väga erineva ettevalmistusega õpilased, kellele esimese saja piires peastarvutamine ei valmistaks erilisi raskusi. Loogilise mõtlemise arendamise seisukohast

on vajalikud ka ülesanded, kus vastuseid on rohkem kui üks, st lahenduskaik ei ole üheselt määratud. Väga meeldiv on see, et õpikus on võrdset esindatud nii arvude kui ka kujundite maailm. Nende mõistete vastastikused seosed on leidlikult seostatud õpilast ümbritseva maailmaga (näiteks loendamise, kella tundmine).

Matemaatikaõppekava näeb 1. klassis ette ka praktiliste tööde tegemist ja rühmatöö elementide rakendamist. Arvan, et need nõuded on täidetud. Näiteks paaritööna tehtavad praktilised ülesanded täidavad neid nõudeid ja selliseid ülesandeid on selles õpikus mitmeid.

Paljud ülesanded on esitatud kobaratena – ühe pildi või joonise või elulise situatsiooni kohta on koostatud rohkem kui üks ülesanne.

TIIU KALJAS

Tallinna Ülikooli matemaatika didaktika õppetooli juhataja, retsensent

1. klassi õpik algab ülesannetega koostada matemaatilisi jutukehi, millele järgnevad arvutusülesanded kümne piires. Jõulueelsel perioodil

tegeldatakse veel arvude järjestamise ja võrdlemisega. Siia jääb ka tegelemine pikkusühikute, raha, täis- ja pooltundide, ruumiliste kehade ja kalendriga.

Suurem osa õpikust pakub ülesandeid ja teemasid II poolaastaks. Autorid pakuvad võtteid arvutamiseks teise kümne piires. Õppeaasta lõpuks jõutakse arvuvallas sajani.

1. klassi lapsele arusaadaval tasemel on õpikus käsitlemist leidnud järgmised riikliku õppekava teemad.

Arvud: arv kui loendamise tulemus; seosed suurem-väiksem-võrdne; arvude järjestamine; paaris- ja paaritud arvud; arvude liitmine ja lahutamine eelkõige 20, aga ka 100 piires; liitmise ja lahutamise seos.

Suurused: suurus kui mõõtmise tulemus; pikkuste mõõtmine; pikkusühikutest sentimeeter, meeter,

kilomeeter; massiühikutest kilogramm; mahumõõdust liiter; kroon ja sent; ajamõõtudest minut, tund, ööpäev, nädal, kuu, aasta; termomeeter ja selle skaala; ühetehteliste tekstülesannete koostamine, analüüsimine, lahendamine.

Geomeetrilised kujundid: punkt, sirge, sirglõik; lõigu pikkus; kolmnurk, nelinurk; ristkülik ja ruut; risttahukas, kuup, kera, püramiid.

Õpikus hakkab silma illustatsioonide ja skeemide mitmekülgne kasutus. Tore, et mitmel puhul on autorid leidnud võimaluse kasutada sama pilti mitme ülesande juures.

Tekst on liigendatud, uus materjal eristub harjutusmaterjalist. Samuti on eraldi esitatud omandatu kinnistamiseks ja tagasisideks pakutavad ülesanded. Õpikus on ülesandeid, mis suunavad õpilasi mõtlema, analüüsima, võrdlema, järjestama. Õpiku lõpus on ka uusi mõisteid ja nende seletusi.

ANNE KLOREN
Jüri Gümnaasiumi õpetaja

Esimese klassi komplekti hind vaid **611.-**,
sellest õpikud **472.-** (eraldi ostes **525.-**) ja töövihikud **139.-** (eraldi ostes **190.-**)

Esimesed tuhat tellijat saavad komplektiga kaasa 1. klassi õpikutele täpselt sobivad kilekaaned!

ESIMESSE KLASSI ÕPPEKOMPLEKT

Jaanus Vaiksoo • Sirje Toomla • Kadri Ilves • **Ilus emakeel • Aabits** • Heily Epro • Eva Noormaa • Pille Ruusamäe • **Ilus emakeel • Aabitsa töövihik**
Jaanus Vaiksoo • Sirje Toomla • **Ilus emakeel • 1. klassi eesti keele õpik** • Heily Epro • Pille Ruusamäe • Sirje Toomla • **Ilus emakeel • 1. klassi eesti keele töövihik** • Endel Noor • Helle Sikka • Rein Kolde • **Matemaatika I klassile** • Endel Noor • Helle Sikka • Rein Kolde • **Matemaatika töövihik I klassile • 1. osa** • Endel Noor • Helle Sikka • Rein Kolde • **Matemaatika töövihik I klassile • 2. osa** • Aivo Saar • Hergi Karik
Kalle Sirel • **Loodusõpetuse tööraamat I klassile • 1. osa** • Aivo Saar • Hergi Karik • Kalle Sirel • **Loodusõpetuse tööraamat I klassile • 2. osa**
Anne Klorene • Ene Kulderknup • Kaja Olenko • Riina Kippak • **Mina ja maailm 1 • 1. klassi inimeseõpetuse tööraamat**

www.koolibri.ee